

УДК 332.2:332.3

А. М. Третяк,

д. е. н., професор, член-кореспондент НААН, професор кафедри управління земельними ресурсами та земельного кадастру, Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0002-1154-4797

В. М. Третяк,

д. е. н., професор, професор кафедри геодезії та землеустрою,
Сумський національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0001-6779-1941

Т. М. Прядка,

к. е. н., доцент, завідувач кафедри управління земельними ресурсами та земельного кадастру,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0002-6179-0128

Р. А. Третяк,

к. е. н., начальник відділу оцінки екологічної безпеки та природокористування
ТОВ "Науково-дослідний центр екологічної безпеки та природокористування"
ORCID ID: 0000-0002-4980-3002

Н. О. Капінос,

к. е. н., доцент кафедри геодезії та землеустрою, Сумський національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0002-9354-5311

DOI: 10.32702/2306-6792.2021.20.14

МЕТОДОЛОГІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯМ

A. Tretiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Chief Researcher, Professor of the Department
of Land Resources Management and Cadastre, Bila Tserkva National Agrarian University

V. Tretiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Geodesy
and Land Management, Sumy National Agrarian University

T. Priadka,

PhD in Economics, Head of the Department of Land Resources Management
and Cadastre, Bila Tserkva National Agrarian University

R. Tretiak,

PhD in Economics, Head of the Department of Environmental Safety and Nature Assessment,
LLC "Research Center for Environmental Safety and Nature Management"

N. Kapinos,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Geodesy
and Land Management, Sumy National Agrarian University

METHODOLOGY OF PUBLIC MANAGEMENT OF LAND RESOURCES AND LAND USE

Обґрунтовано, що система багатофункціонального управління земельними ресурсами та землекористуванням включає підсистему функціонального загальнодержавного управління земельними ресурсами та підсистему управління землекористуванням. Функціональне загальнодержавне управління земельними ресурсами державою як їх власником, уособленому в органі виконавчої влади Держгеокадастрі України, базується на принципі "від загального до часткового", а багатофункціональне управління землекористуванням базується на принципах "від загального до часткового" та "від часткового до загального". Управління землекористуванням поділяється на такі види: галузеве, яке

здійснюють міністерства, служби; будується за принципом підвідомчості підприємств, організацій, яким надано землі; не залежить від територіального розміщення земель різних категорій; територіальне (самоврядне) управління, яке здійснюють органи територіальних громад; може бути загальним або спеціальним; місцеве (внутрігосподарське) управління, яке здійснюють власники, землекористувачі та орендарі земельних ділянок. З'ясовано, що перехід до реформування державного управління земельними ресурсами та землекористуванням в Україні, по-перше, являє собою складний процес трансформації методологічних основ державного управління з подальшим виробленням концепцій, програм і моделей самих реформ; по-друге, успішна реалізація державно-управлінських реформ потребує спеціального наукового їх супроводу, основною складовою якого є методологічні пошуки з метою вироблення ефективного інструментарію державно-управлінської діяльності. Це обумовлено тим, що управління повинно бути трансформовано в напрямі руху від домінуючого використання в державному управлінні земельними ресурсами та землекористуванням технологій впливів і дій до домінування технологій погоджень і взаємодій, від відносно не залежних однієї від одної технологій адміністрування, публічності та електронного управління земельними ресурсами та землекористуванням до їх взаємного погодження. Основою трансформації управління є перехід у державному управлінні земельними ресурсами та землекористуванням від домінування принципів адміністрування, закритості, ієрархії, централізації, більшої владної дистанції до домінування принципів публічності, відкритості, партнерства, децентралізації, незначної владної дистанції.

It is substantiated that the system of multifunctional management of land resources and land use includes a subsystem of functional national land resources management and a subsystem of land use management. Functional national management of land resources by the state as their owner, embodied in the executive body of the State Geocadastr of Ukraine, is based on the principle of "from general to partial" and multifunctional land use management is based on the principles of "from general to partial" and "from partial to general". Land use management is divided into the following types: sectoral, which is carried out by ministries and services, it is built on the principle of jurisdiction of enterprises, organizations to which land is provided, it does not depend on the territorial location of lands of different categories; territorial (self-governing) management carried out by bodies of territorial communities, it can be general or special; local (internal) management, which is carried out by owners, land users and tenants of land. The essence of multifunctional management of land resources and land use in relation to management actions for the distribution (redistribution) of land resources and land plots and rights to them and the organization of the land use system in Ukraine is reflected in the form of a logical-substantive model. It was found that the transition to reforming of public management of land resources and land use in Ukraine, firstly, is a complex process of transformation of the methodological foundations of public management with the subsequent development of concepts, programs and models of the reforms themselves; secondly, the successful implementation of public management reforms requires special scientific support, the main component of which is methodological research in order to develop effective tools for public management activity. This is due to the fact that management should be transformed in the direction from the dominant use in the public management of land resources and land use technologies of influences and actions to the dominance of technologies of coordination and interaction, from relatively independent technologies of administration, publicity and electronic land management and land use until their mutual agreement. The basis of management transformation is the transition in public management of land resources and land use from the dominance of the principles of administration, privacy, hierarchy, centralization, greater power distance to the dominance of the principles of publicity, openness, partnership, decentralization, low power distance.

Ключові слова: управління земельними ресурсами та землекористуванням, методологія, державне управління.

Key words: land resources and land use management, methodology, public management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Методологія як певна система знання про метод, під яким зазвичай розуміється сукупність практичних або розумових прийомів, кроків, інструкцій, дотримання яких сприяє досягненню бажаних результатів, виступає основою архітектури діяльності. Вона об'єднує знання принципів, підходів, методів та інструментів діяльності. Тому кардинальне оновлення якого-небудь виду діяльності передбачає відповідні кардинальні зміни її методології. Не є винятком і державне та самоврядне управління земельними ресурсами та землекористуванням, яке являє собою важливий вид людсь-

кої діяльності, що забезпечує збереження земельних ресурсів і розвиток землекористування.

Попри певні позитивні зміни в державному управлінні земельними ресурсами та землекористуванням, слід відзначити наявність недостатньо досліджених питань з методологічних позицій. Найважливішими серед них є питання про те, якою має бути методологічна матриця державного управління земельними ресурсами та землекористуванням в Україні на сучасному етапі її розвитку. Це питання ускладнюється питанням про співвідношення адміністративного і публічного в державному управлінні зе-

мельними ресурсами та землекористуванням. І це тим більше є важливим, оскільки в Україні законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель" надана перевага містобудівному плануванню по відношенню землепорядного, яке за своєю суттю в основному базується на ландшафтному підході і вирішує більшість безпекових проблем життєдіяльності людей. Відповідно, постає питання, якому на прямую територіально-просторового планування, як одній із основних складових управління землекористуванням, розвиватися?

У таблиці 1 наведено наші дослідження тезаурусного каркасу напрямів розвитку територіального планування землекористування і територій у світовій практиці.

Як свідчать дані таблиці 1, у світовій практиці термін територіальне планування землекористування майже в 4 рази більш затребуване (129 млн) ніж територіальне планування територій (34 млн). Водночас в Україні територіальне планування землекористування вживається більш як у 10 разів менше (0,5 млн), ніж територіальне планування територій (5,8 млн). Це обумовлює здійснення сучасних досліджень необхідної трансформації управління земельними ресурсами та землекористуванням.

Рис. 1. Види управління земельними ресурсами та землекористуванням

Таблиця 1. Тезаурусний каркас напрямів розвитку територіального планування землекористування і територій у світовій практиці

Мовні фрейми та категорії	Згадування в Google, тис.
Територіальне планування землекористування Spatial planning of land use	526 129000
Територіальне планування територій Spatial planning of the territory	5760 34000
Територіально-просторове планування землекористування Territorial and spatial planning of land use	57,6 38300
Територіально-просторове планування територій Territorial and spatial planning of the territory	298 11500

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є дослідження методології управління земельними ресурсами і землекористуванням в Україні у контексті процесу трансформації методологічних основ державного управління щодо переходу від технологій впливів і дій до домінування технологій погоджень і взаємодій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основними формами організації й упорядкування сучасного суспільства виступають держава та громадянське суспільство. У більшості країн із стабільною демократією громадянське суспільство є свого роду буфером у відносинах між державною владою та окремим громадянином.

Поряд з органами державної влади у суспільному управлінні тією чи іншою мірою бере участь низка інших суспільних інститутів, що дає змогу виділити відповідні види суспільного управління. Головним із них виступає державне управління, з яким тісно пов'язане місцеве самоврядування, що здійснюється системою відповідних органів. В Україні до таких органів належать сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст.

Державне управління земельними ресурсами та землекористуванням, так само як інші види суспільного управління, існує в суспільстві та має суспільне призначення. У

Рис. 2. Логічно-змістовна модель системи багатofункціонального управління земельними ресурсами та землекористуванням в Україні

цілому це призначення полягає в тому, щоб прогнозувати та забезпечувати вирішення суспільних проблем щодо організації екологічно раціонального землекористування, а по можливості запобігати їх виникненню, забезпечити вільний доступ громадян до земельних ресурсів, забезпечувати вироблення і реалізацію стратегії сталого (збалансованого) розвитку землекористування.

Тут принциповим моментом є розуміння забезпечувальної ролі державного управління земельними ресурсами та землекористуванням в суспільстві, яке складною соціально-економічною категорією. В цьому зв'язку, розглянемо види державного управління земельними ресурсами та землекористуванням, яке поділяється на загальне та відомче (галузеве) управління (рис. 1).

Враховуючи багатofункціональність земельних ресурсів під час їх використання в системі землекористування, управління поділяється на функціональне (згідно зі статтею 15-1 Земельного кодексу України здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин (Держгеокадастр України) та багатofункціональне, коли до функціонального управління додається управління землекористуванням (міністерства, державні відомства, Національна та галузеві академії наук і т.п., територіальні громади, юридичні та фізичні особи) і які взаємопов'язані.

На рисунку 2 наведено розроблену нами логічно-змістовну модель системи багатofунк-

ціонального управління земельними ресурсами та землекористуванням в Україні.

Функціональне управління земельними ресурсами державою як їх власником [1; 2], уособленому в органі виконавчої влади Держгеокадастрі України, базується на принципі "від загального до часткового" а багатofункціональне управління землекористуванням на принципі "від часткового до загального". Відповідно функціональне управління земельними ресурсами — виконує на загальнодержавному, регіональному, місцевому (території територіальних громад) та частково локальному рівнях такі функції:

а) управлінські дії щодо реалізації політики держави щодо науково обгрунтованого перерозподілу земель, формування раціональної системи землеводінь і землекористувань, створення екологічно сталих ландшафтів і агросистем;

б) управлінські дії щодо прогнозування, планування, організації раціонального використання та охорони земель на національному, регіональному рівнях та на місцевому зонувannya земель за типами (підтипами) землекористування в межах територій територіальних громад а також узгодження державних, регіональних, громадських і особистих інтересів у цій сфері;

в) управлінські дії щодо інформаційного забезпечення правового, економічного, екологічного і містобудівного механізму регулювання земельних відносин на національному, регіональному і частково місцевому рівнях;

г) управлінські дії щодо формування та встановлення на місцевості меж адміністративно-територіальних утворень, територій з особливим природоохоронним, рекреаційним і заповідним режимами;

д) управлінські дії щодо розробки системи заходів по формуванню землекористування природоохоронних, рекреаційних, оздоровчих та територій виробництва екологічно чистої продукції, збереженню і поліпшенню природних ландшафтів.

Сучасні економічні, екологічні, соціальні та інституціональні умови розвитку системи економічно-ефективного, екологічно-безпечного та соціально-збалансованого землекористу-

вання в Україні висунули ряд нових напрямів розширення змісту терміна "система землекористування", які нами висвітлені в статті "Теоретичні засади розвитку сучасної системи землекористування в Україні" А.М. Третяка і В.М. Третяк [3].

Відповідно, сутність багатофункціонального управління земельними ресурсами та землекористуванням щодо управлінських дій з розподілу (перерозподілу) земельних ресурсів та земельних ділянок і прав на них, а також організації системи землекористування в Україні можна відобразити у виді логічно-змістовної моделі (рис. 3).

Саме по собі державне управління земельними ресурсами та землекористуванням являє собою єдність кількох складових:

— адміністративної діяльності, орієнтованої на встановлення порядку, норм і відповідного тону управління;

— публічного управління земельними ресурсами та землекористуванням, яке забезпечує участь громадян в управлінні, взаємодію органів державної влади та місцевого самоврядування з громадянами для обговорення та прийняття управлінських рішень (особливо в процесі територіального планування землекористування), здійснення процедур контролю, які задовольняють інтереси людей;

— інформаційно-технологічного та електронно-мережевого, управління земельними ресурсами та землекористуванням, пов'язаного зі створенням електронного державного земельного кадастру та бази геопросторових даних, електронного самоврядного управління територіальних громад тощо.

Зведення державного управління тільки до однієї складової можна розглядати або як відображення реальної нерозвиненості та де-

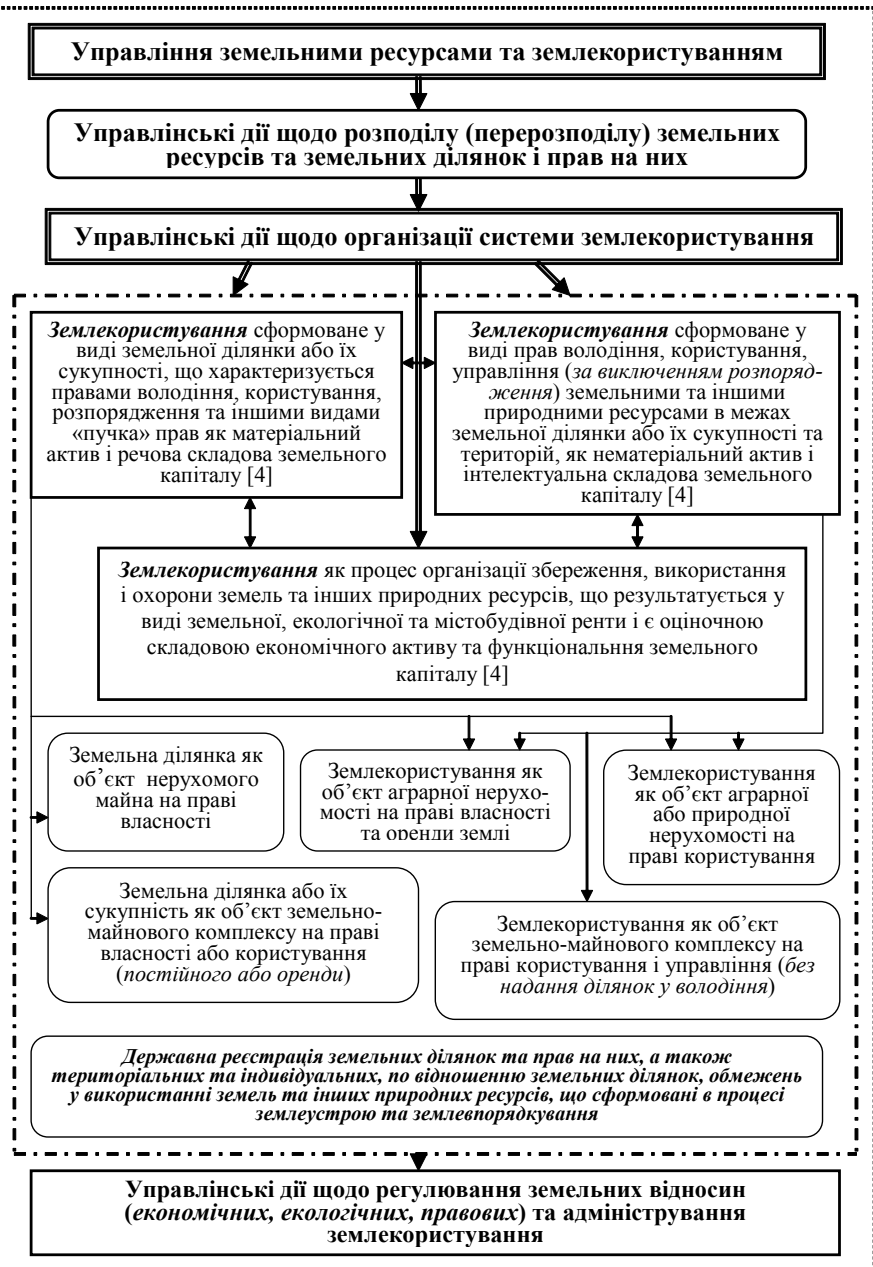

Рис. 3. Логічно-змістовна модель сутності управління земельними ресурсами та землекористуванням

Джерело: [4].

формації управління земельними ресурсами та землекористуванням, або як ціннісно-гносеологічну деформацію його розуміння.

У цьому зв'язку розглянемо методологічні особливості основних етапів розвитку державного управління земельними ресурсами та землекористуванням взагалі.

Перший етап пов'язаний із виникненням державного управління земельними ресурсами та землекористуванням як деякого адміністративного управління, коли держава виступала єдиним суб'єктом, примушуючи населення до виконання законів. Таке управління було успадковане із Радянського Союзу і повністю

Таблиця 2. Порівняльна характеристика основних етапів розвитку державного управління земельними ресурсами та землекористуванням

Ознаки	Перший етап	Другий етап	Третій етап
Суб'єкт	Суб'єкти – інститути державного управління земельними ресурсами; суб'єкти діяльності у державному управлінні (<i>посадові особи, чиновники державного управління</i>)	Суб'єкти - інститути державного управління земельними ресурсами; суб'єкти, які формують цінності і цілі (політики, народні депутати); суб'єкти власне державного управління (посадові особи, чиновники); суб'єкти місцевого самоврядування (посадові особи, чиновники); громадяни та юридичні особи як суб'єкти	Суб'єкти - інститути державного управління земельними ресурсами; суб'єкти, які формують цінності і цілі (політики, народні депутати); суб'єкти власне державного управління (посадові особи, чиновники); суб'єкти місцевого самоврядування (посадові особи, чиновники); суб'єкти впливу (ЗМІ, громадська думка); громадяни та юридичні особи як суб'єкти
Об'єкт	Функції держави в галузі використання і охорони земель	Функції держави в галузі використання і охорони земель та галузі земельних відносин; становлення приватних відносин власності на землю і громадянського суспільства, яке не є об'єктом державного управління	Функції держави в галузі використання і охорони земель та галузі земельних відносин; державно-управлінські послуги
Сутність	Вплив на основі влади в аспекті реалізації функцій держави	Вплив на основі закону з метою реалізації функцій держави	Вплив і взаємодія на основі закону, пошуку консенсусу і забезпечення підтримки прийняття і просування управлінських рішень у реалізації функцій держави
Цінності	Державні, недовіра до громадян	Державні і цивільні, лояльність до цивільних відносин власності на землю та землекористування	Державні, цивільні, довіра до цивільних відносин власності на землю та землекористування
Принципи	Концентрація влади в державі	Відділення державного управління земельними ресурсами від політики, поділ влади, обмеження сфери державної влади	Єдності влади і громадянського суспільства щодо управління землекористуванням, зростання якості державно-управлінських послуг
Технології	Підпорядкування землекористування громадян державі	Зміцнення законності, державне регулювання земельних відносин, державний контроль за дотриманням земельного законодавства, моніторинг землекористування	Захист прав власності на землю, державне адміністрування землекористування, антикорупційні підготовки та прийняття управлінських рішень, інформаційно-аналітичні, електронного управління, інтерактивне навчання, взаємодія, моніторингів

Джерело: розроблено з використанням джерела [6].

базувалося на політичній владі. Воно являло собою систему впливів органів і чиновників на розподіл та перерозподіл земель у процесі здійснення земельної реформи [5]. Громадяни тут зобов'язані надавати державі послуги, які забезпечують її управлінські функції, серед яких не останню роль відіграє примус.

Другим етапом становлення сучасного державного управління земельними ресурсами та землекористуванням є відмежування державного управління від політики. Тут починають діяти два суб'єкти управління [6]:

— суб'єкти політики, які отримують владу після перемоги на виборах у вигляді можливості формулювати цілі та завдання розподілу (перерозподілу) земель та розвитку землекористування;

— чиновники, які реалізують поставлені цілі та завдання на основі застосування законів і відповідних адміністративних, публічних і електронних технологій.

Державне управління земельними ресурсами та землекористуванням на цьому етапі являє собою складну систему управлінських впливів, які характеризуються корумпованістю галузі земельних відносин. Тут, у зв'язку із прийняттям у 2001 р. нової редакції земельного кодексу України, відбувається доповнення обов'язків громадян перед державою значним комплексом умов землекористування та послуг, які надає їм сама держава. Державне управління земельними ресурсами та землекористуванням тут розвивається через вдосконалення діяльності чиновників за допомогою підвищення ефективності технологій адміністрування землекористування, публічних та електронних комунікацій, часткової якості державно-управлінських послуг, що забезпечує відповідну якість землевпорядного та земельного ринку, скорочення чиновницького апарату.

Третій етап в еволюції державного управління земельними ресурсами та землекористу-

ванням пов'язаний із логічним продовженням розвитку сучасних його характеристик. Для нього властиво додаткове збільшення типів суб'єктів, знаковими серед яких є громадяни та інституції громадянського суспільства як суб'єкти самоврядування. Найбільш концентровано третій етап розвитку державного управління земельними ресурсами та землекористуванням знаходить прояв у новому публічному адмініструванні, зокрема, в англійських країнах, насамперед у Новій Зеландії, для якої характерні [6]: орієнтація на потреби громадянина і клієнта; цілісний менеджмент якості; необхідність зниження витрат і підвищення результативності; орієнтація управління на кінцевий продукт, а не на ресурси на вході; розмежування стратегічного та оперативного рівнів; розмежування функцій надавача послуги і фінансиста послуг; створення структур управління, близьких за характером до публічно-приватного; замовлення на послуги (контракти) структур, які дають послуги з метою реалізації економічних завдань у загальних інтересах; великий контроль на відповідність критеріям якості та результативності (контролінг); практика немонітарних стимулів та оплати праці за результатами.

Подібна методологічна структура нового публічного управління земельними ресурсами та землекористуванням свідчить про те, що воно сформувалося в результаті послідовного розвитку класичної та посткласичної методології, що базуються на принципах раціональності і результативності, які підпорядковані гуманістичному принципу орієнтації на якість послуг для громадян. Державне управління земельними ресурсами та землекористуванням на цьому етапі являє собою систему узгоджених один з одним управлінських впливів, взаємодій і самоврядної діяльності в процесі територіально-просторового планування розвитку землекористування територіальних громад.

Принципово важливо підкреслити, що самоврядна діяльність не зводиться до місцевого самоврядування в територіальних громадах, а включає практично відсутній станом на 2021 р. самоврядний аспект власне державного управління земельними ресурсами та землекористуванням у вигляді діяльності експертних спільнот, аналітичних центрів, референдумів щодо з'ясування ступеня підтримки громадянами прийнятих управлінських рішень тощо.

Порівняння етапів розвитку державного управління земельними ресурсами та землекористуванням та етапів розвитку наукового знання про нього дає змогу зробити висновок,

Таблиця 3. Можливі зміни методології державного управління земельними ресурсами та землекористуванням в Україні у процесі реформування державного управління

Параметри змін	Зміст змін
Суб'єкти	Розширення типів державного управління земельними ресурсами та землекористуванням, звуження сфери дії чиновництва як традиційного суб'єкта, набуття державним управлінням земельними ресурсами та землекористуванням характеристик і складових спільного управління (партнерства) та самоврядування
Цінності	Перехід від недовіри, контролю до повної довіри та самоконтролю в діяльності всіх суб'єктів державного управління земельними ресурсами та землекористуванням, від класових, корпоративних та інших групових цінностей до цінностей соціальних, державних і особистісних
Принципи	Перехід у державному управлінні земельними ресурсами та землекористуванням від домінування принципів адміністрування, закритості, ієрархії, централізації, більшої владної дистанції до домінування принципів публічності, відкритості, партнерства, децентралізації, незначної владної дистанції
Технології	Рух від домінуючого використання в державному управлінні земельними ресурсами та землекористуванням технологій впливів і дій до домінування технологій погоджень і взаємодій, від відносно незалежних однієї від одної технологій адміністрування, публічності та електронного управління земельними ресурсами та землекористуванням до їх взаємного погодження

Джерело: розроблено з використанням джерела [6].

що перший етап розвитку державності характеризується класичною методологією, другий — посткласичною, а третій — постнекласичною методологією [6]. Це дає змогу розгорнути методологічну характеристику кожного з етапів за такими параметрами, як суб'єкт, об'єкт, сутність, цінності, принципи і технології державного управління (табл. 2).

Державне управління земельними ресурсами та землекористуванням в Україні станом на 2021 р. перебуває на стадії переходу від першого етапу до другого, а перехід до третього етапу бачиться лише в історичній перспективі як стратегічна мета розвитку. Це означає, що в Україні не завершено відділення державного управління земельними ресурсами та землекористуванням від політики, а політики від бізнесу, недостатньо розвинена її громадська самоврядна складова, якість державно-управлінських послуг є невисокою, система управління земельними ресурсами та землекористуванням охоплена корупцією [5] і має багато інших проблем, які визначають низький рівень її цивілізованості.

Подальший розвиток державного управління земельними ресурсами та землекористуванням пов'язаний з освоєнням постнекла-

сичної його методології. Зміст тенденцій методологічних змін за основними параметрами державного управління земельними ресурсами та землекористуванням представлений в таблиці 3.

Як показують дані таблиці 3 зміни в цілому рухаються від класичної і посткласичної методологічних матриць до постнекласичної методологічної матриці, яка, з одного боку, є органічним продовженням методології попереднього етапу, а з другого — являє собою якісно інше явище, що заперечує використані раніше методологічні параметри.

Принципово важливо підкреслити, що самоврядна діяльність не зводиться до місцевого самоврядування в територіальних громадах, а включає практично відсутній нині самоврядний аспект власне державного управління земельними ресурсами та землекористуванням у вигляді діяльності експертних спільнот, аналітичних центрів, референдумів щодо з'ясування ступеня підтримки громадянами прийнятих управлінських рішень тощо.

ВИСНОВКИ

Перехід до реформування державного управління земельними ресурсами та землекористуванням в Україні, по-перше, являє собою складний процес трансформації методологічних основ державного управління з подальшим виробленням концепцій, програм і моделей самих реформ; по-друге, успішна реалізація державно-управлінських реформ потребує спеціального наукового їх супроводу, основною складовою якого є методологічні пошуки з метою вироблення ефективного інструментарію державно-управлінської діяльності. Це обумовлено тим, що управління повинно бути трансформовано в напрямі руху від домінуючого використання в державному управлінні земельними ресурсами та землекористуванням технологій впливів і дій до домінування технологій погоджень і взаємодій, від відносно незалежних однієї від одної технологій адміністрування, публічності та електронного управління земельними ресурсами та землекористуванням до їх взаємного узгодження управлінських дій на різних ієрархічних рівнях.

Література:

1. Третяк А.М., Курильців Р.М., Третяк Н.А. Концептуальні засади розвитку в Україні сучасної багатофункціональної системи управління земельними ресурсами. Землевпорядний вісник. — 2013. — № 9. — С. 25—28.

2. Третяк Н.А. Поняття та сутність земельних ресурсів і землекористування у контексті управління як економічної функції власності. Землеустрій і кадастр. 2011. № 4. С. 77—80.

3. Третяк А.М., Третяк В.М. Теоретичні засади розвитку сучасної системи землекористування в Україні. Агросвіт. № 1—2. 2021. С. 3—11.

4. Третяк А.М. Земельний капітал: теоретико-методологічні основи формування та функціонування: монографія. Львів: СПОЛОМ, 2011. 520 с.

5. Третяк А.М., Третяк В.М., Третяк Н.А. Земельна реформа в Україні: тенденції та наслідки у контексті якості життя і безпеки населення: монографія. Під заг. ред. А.М. Третяка. Херсон: Грінь Д.С., 2017. 522 с.

6. Державне управління: підручник: у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; ред. кол.: Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. голови), Ю.П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К.; Дніпропетровськ: НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.

References:

1. Tretyak, A.M. Kuriltsev, R.M. and Tretyak, N.A. (2013), "Conceptual framework for the development of a modern multifunctional land management system in Ukraine", Land Management Bulletin, vol. 9, pp. 25—28.

2. Tretyak, N.A. (2011), "The concept and essence of land resources and land use in the context of management as an economic function of property", Land Management and Cadastre, vol. 4, pp. 77—80.

3. Tretiak, A., Tretiak, V., Hetmanchyk, I. and Hunko, L. (2021), "The concept and essence of the economy of land organization and land planning in Ukraine", Agrosvit, vol. 11, pp. 3—10. DOI: 10.32702/2306&6792.2021.11.3.

4. Tretiak, A. (2011), Zemelnyi kapital: teo&retyko&metodolohichni osnovy formuvannia ta funktsionuvannia [Land capital: theoretical and methodological foundations of formation and operation], SPOLOM, Lviv, Ukraine.

5. Tretiak, A., Tretiak, V. and Tretiak, N. (2017), Zemelna reforma v Ukraini: tendentsii ta naslidky u konteksti yakosti zhyttia i bezpeky naselennia [Land reform in Ukraine: trends and consequences in the context of quality of life and security of the population], Hrin D.S., Kherson, Ukraine.

6. Kovbasyuk, Yu. V. Vashchenko, K.O. and Surmin, Yu. P. (2012), Derzhavne upravlinnia: pidruchnyk: u 2 t. [Public administration in 2 volumes], Vol. 1, NAPA, Dnipropetrovsk, Ukraine. *Стаття надійшла до редакції 12.10.2021 р.*